Pracovní podmínky učitelů a atraktivita učitelské profese – opravdu víme, co učitelé potřebují?

Soňa Veverková
Výzkumný institut práce a sociálních věcí, v. v. i.

Cíle a metodologie

- Příspěvek vznikl pro European Foundation for Improvement of Living and Working Condition. Cílem příspěvku bylo popsat aktivity sociálních partnerů v oblasti zlepšování pracovních podmínek a zvyšování atraktivity učitelské profese.
- Zdroj kvalitativní dat: TALIS (Teaching and Learning International Survey)
- Zdroj kvantitativních dat: 10 polostrukturovaných rozhovorů na téma atraktivita učitelské profese, pracovní podmínky učitelů, nejčastější problémy, které učitelé musí ve své praxi řešit. Rozhovory převážně na úrovni odvětví (sociální partneři, MŠMT, NPI, neziskové organizace poskytující podpůrné služby pro učitele, zejména další vzdělávání). 3 rozhovory na úrovni školy (1 ZŠ „standardní“, 1 ZČ „alternativní“, 1 SŠ technického směru).

TALIS (Teaching and Learning International Survey)

- pravidelné mezinárodní šetření organizace OECD zaměřené na učitele a ředitele škol: ti se vyjadřují zejména k profesnímu vzdělávání a pracovním podmínkám,
- v ČR zahrnut pouze ISCED 2,
- poslední realizováno v 60 zemích světa, naposledy v dubnu a květnu 2024 (realizováno v cca pětiletých intervalech),
- v ČR se zúčastnilo 368 škol a cca 7 000 respondentů,
- vyhodnocení v České republice zajišťuje Česká školní inspekce.

ČSI | Česká školní inspekce

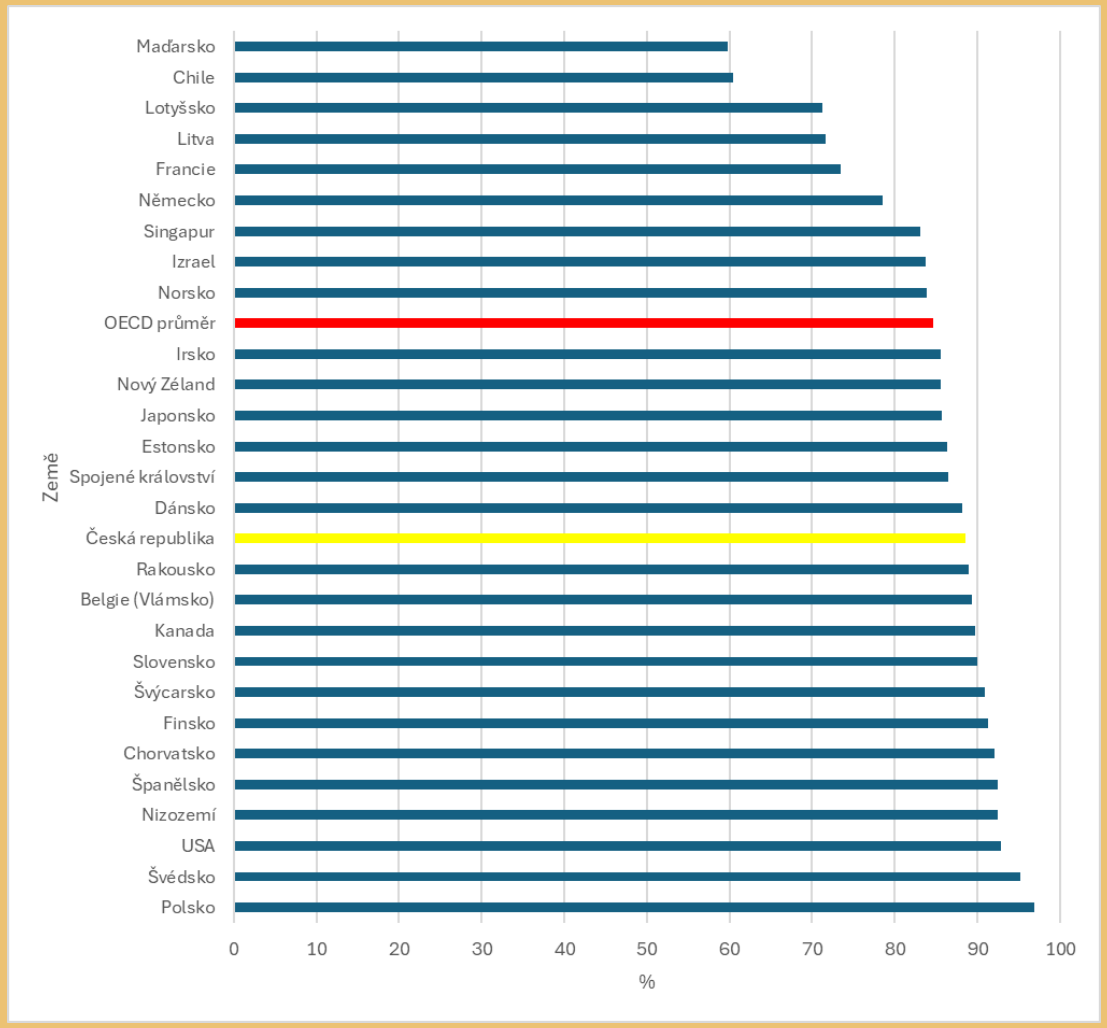
Národní zpráva

TALIS 2024

Spolufinancováno Evropskou unií

Učitelé, kteří v šetření TALIS 2024 uvedli, že jsou se svými pracovními podmínkami extrémně spokojeni nebo (alespoň) spokojeni

Další výsledky dle TALIS

Míra autonomie ve výuce: 93 % učitelů reportovalo vysokou míru autonomie z hlediska volby výukových metod a strategií a navrhování vyučovacích hodin včetně jejich přípravy.

Finanční ohodnocení: 47 % českých učitelů je nyní spokojeno se svým platem, zatímco v roce 2018 to bylo pouze 28 %.

Flexibilita: 45 % českých učitelů přikládá velký význam tomu, že pracovní doba vyhovuje jejich rodinným povinnostem. Práci na částečný úvazek deklarovalo 23 % českých učitelů (v roce 2018 pouze 17 %).

Čeští učitelé tak patří (spolu s kyperskými a lotyšskými) mezi nejspokojenější učitele v EU, kde je v průměru s podmínkami své pracovní smlouvy spokojeno jen 70 % učitelů. (Zpráva TALIS, 2024, str. 22, nezahrnuje spokojenost s platem).

TALIS zmiňuje i problémy českého školství (nedostatek kvalifikovaných učitelů, vysoký podíl administrativy při výkonu práce, nízká prestiž učitelské profese, nedostatečná spolupráce s rodiči atd.).

Medialní obraz učitelů v České republice

CO DOMINUJE V MÉDIÍCH?
Témata, rámce a typické titulky

PLATY
Učitelé požadují vyšší platy

STÁVKY
Učitelsé stávkují

REFORMY
Reforma školství rozděluje odborniky

NEDOSTATEK UČITELŮ
České školy nemají dostatek učitelů

KÁZEŇ
Násilí a šikana ve školách

MATURITA
Problémy se státní maturitou

Co tedy učitele trápí?

Výsledky kvalitativního šetření

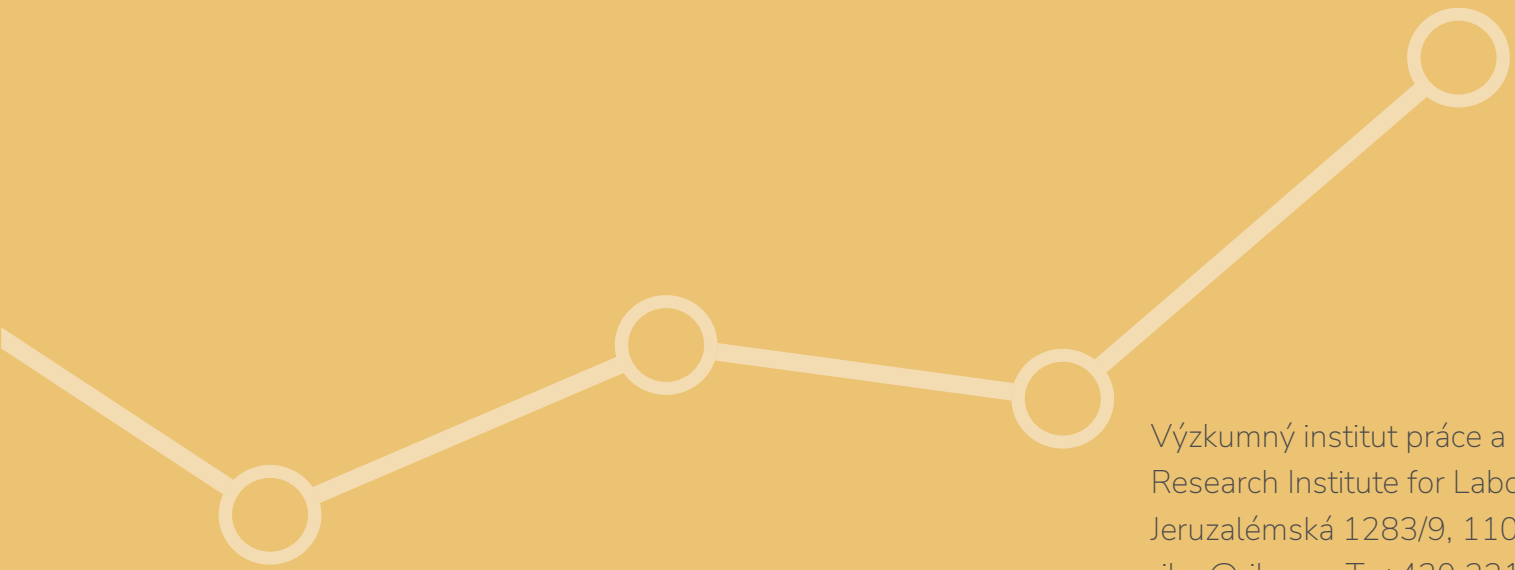
- **Nejsou to jen platy** (průměrná mzda učitelů na všech stupních kromě VŠ byla podle ČSÚ v roce 2025 53 385 Kč). Medvědí služba odborů: zastupují i nepedagogické pracovníky, u nichž mzda roste daleko pomaleji, nicméně boj za vyšší platy pro nepedagogické pracovníky ovlivňují i mediální obraz učitelů.
- **Decentralizace českého školství:** dává školám velkou autonomii, ale zároveň prohlubuje nerovnosti - velké množství (typů) zřizovatelů, politické tlaky na úrovni municipalit, rozdíly v zázemí a kapacitách škol, různě dostupné podpůrné služby v různých regionech.

- **Současná podoba inkluze:** žádný z respondentů nezpochybňoval důležitost inkluze, ale všichni kritizovali současnou podobu inkluze, kdy chybí podpůrné služby.
- **Začínající učitelé:** vysoké školy je dostatečně nepřipravují na praxi, ve vysokém školství stále převažuje příprava na konkrétní „předmět“, nikoliv na pedagogickou práci. Mentoring není dostupný na všech školách. Odchody z profese.

sona.veverkova@rilsa.cz

Výzkumný institut práce a sociálních věcí, v. v. i.
Research Institute for Labour and Social Affairs
Jeruzalémská 1283/9, 110 00 Praha 1
rilsa@rilsa.cz, T: +420 221 015 844
www.rilsa.cz